

LA INICIATIVA DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA EN LES ACTIVITATS ESPORTIVES AL MEDI NATURAL

Resum

Des del Servei d'Esports de la Diputació de Barcelona es planteja la iniciativa integral que la institució té respecte a l'activitat esportiva en el medi natural.

Paraules clau: rol territorial, espais d'especial protecció, pla per a la renovació, desenvolupament sostenible, desenvolupament local, turisme verd, esport sostenible.

La Diputació de Barcelona i el medi natural

Dos elements essencials de l'Administració local de caràcter territorial són el mateix territori i les persones que hi viuen. Envers aquests dos elements, els ajuntaments estableixen polítiques d'acció definint les característiques del desplegament de les diferents competències locals que volen desenvolupar en aquest marc geogràfic i també les línies d'actuació envers al benestar de la població.

La Diputació de Barcelona, en local cooperador amb els ajuntaments, també té polítiques d'intervenció en el territori. La Diputació de Barcelona col·labora així amb els ajuntaments a definir el seu rol territorial i també planifica un sistema regional integrat d'espais d'especial protecció, mitjançant la xarxa d'espais naturals gestionats per la Diputació.

Això és el que el Pla per a la renovació de la Diputació de Barcelona esta-

bleix, que l'acció territorial de la Diputació té especial cura de:

- La recuperació de dèficits mediamientals ja existents en el territori.
- La *correcció dels impactes tecnològics* sobre el medi ambient associats a noves activitats i de l'execució d'infraestructures.
- La preservació dels equilibris ecològics presents al territori.
- La capacitat del territori per un *desenvolupament sostenible* de l'activitat econòmica, compatible amb el medi ambient.

Els municipis tenen un paper en el territori que cal planificar i valorar. La Diputació de Barcelona ajudarà els municipis a desenvolupar les eines que els permetin complir el seu rol institucional (en el seu vessant territorial) com a pas previ a qualsevol política de promoció del seu territori.

La superfície dels espais protegits gestionats pel Servei de Parcs Natu-

rals de la Diputació de Barcelona és de més de 60 mil hectàrees sent una de les línies d'actuació en relació amb aquests espais mantenir la qualitat de l'oferta de serveis i equipaments.

Un dels programes de treball realitzats als parcs naturals del Montseny, Sant Llorenç de Munt i Serra de l'Obac, el Garraf, el Montnegre, el Corredor, el de Montesquiu y el Parc Comarcal d'Olèrdola ha estat el seu ús social.

Des de la perspectiva de l'acció territorial, el Servei així anomenat té com a finalitat principal augmentar la qualitat de vida del món local mitjançant tres accions fonamentals:

a) Promoure la *protecció del medi físic*, mitjançant instruments d'ordenació urbanística, fonamentals en l'ús de sistemes de planejament integrat. En aquest sentit, s'efectuen les activitats següents:

- Elaboració de mapes de sòls de municipis.

- Assessorament tècnic i suport econòmic als municipis.

b) Donar suport als municipis que volen millorar o crear serveis i *infraestructures de caràcter territorial*, mitjançant:

- Assessorament tècnic i suport econòmic.

- Realització i millora de camins i vies rurals.

- Promoció del turisme verd.

c) Promoure el *desenvolupament local*, tant en l'àmbit econòmic com social, mitjançant:

- Assessorament tècnic i suport econòmic als municipis.

- Assessorament tècnic i suport econòmic a cooperatives i associacions lligades al món local.

El que està clar és que el poder local, el més proper al ciutadà, és el que ha de vetllar pel seu territori i perquè els seus ciutadans puguin gaudir-ne de manera que en el futur se'n pugui continuar gaudint.

Les activitats esportives i el medi natural

El grau d'urbanització de la societat actual ha estimulat el desig de l'home de retornar a la natura. L'home vol redescobrir el medi natural, retornar al contacte amb la natura. Des de la perspectiva de l'esport, el medi natural s'utilitza aleshores com a espai esportiu. La pràctica esportiva al medi natural afavoreix que aquesta realment estigui a l'abast de tothom a diferència de l'equipament convencional més proper a la competició.

Troben municipis que han apostat per aquesta mena d'activitats que permeten establir línies de promoció econòmica. El municipi gestiona el seu territori oferint serveis als seus ciutadans i a ciutadans de territoris més urbans.

L'esport pot així esdevenir un factor de l'activitat turística. L'acoblament

de l'esport i el lleure pot obeir a diversos motius, però, sens dubte, actualment hi ha diferents formes de turisme que contenen la motivació esportiva en el medi natural.

És aquí on apareix la contradicció que és el punt de discussió fonamental de les persones preocupades per la protecció del medi natural i on cal adoptar tècniques de planificació de la gestió del territori, quan volem establir diversos usos en el territori, entre ells l'esportiu, i protegir el patrimoni natural.

L'Administració s'ha de plantejar que aquesta dualitat no sigui de confrontació sinó de possibilitat. A l'hora de planificar, cal tenir en compte que l'esport ha de poder conviure amb la resta d'usos susceptibles de desenvolupar-se en el medi, a l'ensens que es protegeix i es conserva divulgant els seus valors educatius. Cal també que la mateixa Administració gestora dels espais promogui els seus valors establint les mesures necessàries perquè no es malmetin.

Més que criteris restrictius o instruments de coacció, l'establiment de polítiques educatives mediambientals, la conscienciació de respecte al medi, són les que han de fer superar a les

persones, individualment o en grup, aquestes confrontacions.

A Catalunya no és d'ara la realització de pràctiques esportives en el medi natural, ja que a finals del segle passat naixien associacions d'excursionistes, les quals juntament amb objectius esportius en tenien de caràcter científic. Així, seria important no dissociar esport i descoberta de la natura, ans al contrari, promoure la realització d'ambdues activitats paral·lelament.

La pràctica de l'esport comporta valors positius per al benestar físic i psíquic de l'individu i també valors de caràcter social: la superació d'un mateix, la confrontació amb els altres, la relació amb els companys d'equip dins i fora del joc, etc. El medi natural ofereix un altre àmbit per desenvolupar i enfrontar les relacions entre individus.

Exemples molt recents ens confirmen la línia ja endegada: l'oferta del litoral barceloní també fora de la temporada d'estiu quant a l'ocupació activa del temps de lleure, mitjançant activitats esportives i culturals, i per fomentar el respecte al medi ambient; el fenomen de les bicicletes de muntanya, la neu, etc.

La mateixa Constitució espanyola defensa que tots els ciutadans gaudeixin del medi natural i estableix que l'Administració ha de protegir i millorar la qualitat de vida i defensar el medi amb la col.laboració de tothom.

Des del Servei d'Esports de la Diputació de Barcelona s'ha estat treballant en la línia de promoure el paper de les federacions com a col.laboradores en la protecció del medi natural, ja que poden introduir elements educatius en les diverses modalitats esportives perquè es practiquin en les condicions adequades, i en concret en el medi natural.

Actuacions del Servei d'Esports i altres serveis de la Diputació envers el medi natural

Ja en la presentació hem vist que hi ha diversos serveis de la Diputació de Barcelona que treballen en el medi natural.

En concret, el Servei d'Acció Territorial duu a terme un programa de suport als municipis en la línia de turisme verd, i desenvolupa el programa de senyalització territorial, amb itineraris que permeten gaudir del bell paisatge i conèixer l'entorn en els seus vessants orogràfics, econòmics, his-

tòrics, monumentals, etc.

Podem destacar dues campanyes desenvolupades pel Servei de Parcs Naturals:

a) Campanya "Coneguem els nostres parcs".

Els parcs naturals són àrees del país on es duu a terme una política de conservació activa que cerca l'equilibri entre el creixement econòmic i el manteniment dels ecosistemes.

El Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona realitza, en col.laboració amb els ajuntaments, un programa adreçat als escolars de 6è curs d'EGB. Aquest programa s'anomena "Coneguem els nostres parcs" i té com a objectius principals donar a conèixer els parcs que gestiona.

b) Campanya "Viu el parc", aquesta en col.laboració amb el Servei de Cultura.

Tres dels cinc parcs naturals administrats per la Diputació de Barcelona gaudiran enguany d'una oferta cultural múltiple i variada.

Val a dir que aquesta acceptació majoritària s'ha assolit sense dificultats per diverses raons. En primer lloc perquè el programa es prepara conjuntament amb els ajuntaments de l'àrea del parc, que coneixen a fons el territori i la gent de la zona i ens poden aconsellar sobre l'oportunitat i

l'encert de les diferents activitats del programa. Amb el programa es pretén divulgar el patrimoni natural i cultural del parc, ajudar a la sensibilització de la problemàtica mediambiental i buscar usos nous als espais naturals protegits, tots ells objectius de gran consens social.

Des de l'Àrea d'Esports es manté un programa de promoció del turisme local per mitjà del qual es coordinen les actuacions de les diferents àrees de la Diputació relacionades específicament amb el turisme local, i poden incidir, per tant, en les activitats al medi natural des d'una perspectiva turística.

I, finalment, des del Servei d'Esports hem de destacar dos àmbits d'actuacions que hem estat desenvolupant en els darrers anys. En primer lloc, un treball de reflexió i estudi. S'han realitzat estudis per conèixer les possibilitats de diversos espais per a una pràctica esportiva sostenible. Espais tan diversos com el pantà de la Baells, el Coll de Pal, el Parc Natural del Garraf i les platges del litoral metropolità, etc.

Tots aquests estudis confirmen les grans possibilitats, en molts casos amb exemples reals, per practicar-hi nombrosos esports. El que és més important, però, és que en tots hi apareix la necessitat que aquest ús esportiu no malmeti els valors paisatgístics i la protecció d'aquests espais.

Jornades de debat com les realitzades a l'octubre de 1993 a l'INEFC-Barcelona han estat fites importants per al món local. Aquestes Jornades i els estudis esmentats han estat passes que ens han portat a plantejar-nos si és possible establir criteris objectius per valorar l'impacte d'una pràctica esportiva en un determinat ecosistema. Pensem que els resultats d'aquest treball poden ser importants i properament els donarem a conèixer.

L'impuls del Servei d'Esports no ha estat només per a la reflexió i el debat. Els ajuntaments de la província són coneixedors de les diverses iniciatives en les quals hem col.laborat i

hem fomentat. A part de diverses campanyes com ara setmanes de muntanyisme, excursions a la neu, activitats de *windsurfing* i vela recreatives, jornades de volei-platja, marxes pels cims, curses pels parcs, curses d'orientació, passejades en bicicleta, etc., podem dir que les jornades de recreació esportiva que cada estiu organitzem en col·laboració amb alguns ajuntaments (Castelldefels, Manresa, Vilanova i la Geltrú, etc.) constitueixen un gran èxit. L'any 1994 més de quatre mil nens i joves, procedents de més de 60 ajuntaments, han pogut anar en catamarà, practicar l'hípica, fer un creuer en vaixell, escalada, piragüisme, excursions en bicicleta, etc. A manera de conclusió podem dir que els ajuntaments de la província de Barcelona són sensibles a la pràctica de l'esport en els seus espais menys

urbanitzats i que des de la Diputació es treballa perquè siguin conscients de les possibilitats de promoció d'aquest territori en un marc de respecte al medi natural.

Bibliografia

Documents del Servei relatius a les activitats esportives en el medi natural

- BATALLER ALVENTOSA, Vicente (1991) "Activitats a la naturalesa: aspectes físico-psicosociològics en una supervivència", *Apunts d'Educació Física i Esports*, núm. 25 (Oct.).
- BLANCO, J. Antón (1991) *Rutas BH de mountain bike. Zona Centro 2: Castilla-León, Castilla-La Mancha y Madrid*, Madrid: Tutor.
- BLANCO, J. Antón (1991) *Rutas BH de mountain bike. Zona Norte 1: Asturias, Cantabria-León*, Madrid: Tutor.
- BLANCO, J. Antón (1991) *Rutas BH de mountain bike. Zona Centro 1: Guadarrama, Gredos, Soria, Somosierra, Sierra Pobre*, Madrid: Tutor.
- Bolsa de Información sobre Instalaciones de Golf y Cuidados, (1992) SB, núm. 1.
- Camins i fonts del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac (1992). Barcelona: Diputació de Barcelona, Servei de Parcs Naturals.
- CASANOVA DOMINGO, Betlem (1991) "L'aparició dels nous esports i les noves repercussions", *Apunts d'Educació Física i Esports*, núm. 26.
- CHAZAUD, Pierre (1991) "Sports: Loisir de nature inurbis", núm. 129.
- DECHVANNE, Nicole (1991) *El animador de las actividades físico-deportivas para todos*, Barcelona: Paidós. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia (Paidós Educación física psicomotricidad; 42).
- Energy and environmental performance (1988), London: Sports Council.
- "Entrevista a Frieder Roskam, miembro fundador del IAKS" (1991), *Ocio/Sport*, núm. 41, (nov.).
- FERNAND, Claud (1992) "Les vacances une 2e saison sportive", *Sport Plein Air*, núm. 372.

GNECCHI-RUSCONE, Francesco (1989) "Construcciones deportivas para el año 2000", *Revista Olímpica*, núm. 255-256.

IRIZAR i FONOLL, Joan Creu (1983) *Azimut: el teu primer llibre de muntanya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General de l'Esport.

KRONLUND, Martín (1991) *Carrera de orientación: técnica, táctica y estrategia de la carrera de orientación y del trazado de recorridos para las competiciones*. Madrid: Grupo Centro.

Las medidas comunitarias de interés para las ciudades: programas, acciones y proyectos adoptados por las instituciones comunitarias (1992) Barcelona: Ajuntament de Barcelona (Eurociudades/Eurociutats; 6).

Memòria de Gestió (1992) Barcelona: Patronat Metropolità Parc de Collserola. Àrea Metropolitana de Barcelona.

OLSEN, John (1991) *Aventuras deportivas en mountain bike*, Madrid: Tutor.

Recursos per a l'estudi del medi (1991) Barcelona: Diputació de Barcelona.

"Senderisme, el plaer de caminar per la natura" (1992), *Sport i Salut*, núm. 67.

STEVENSON, John (1992) *Mountain bike: reparaciones y conservaciones*, Madrid: Tutor.

"Training nel parco" (1992), *Sport Giovane*, núm. 5.

Trobada d'Estudiosos del Garraf (1: 1989: Sitges) *I Trobada d'Estudiosos de Garraf: comunicacions presentades el 27 d'octubre de 1989 al Palau Maricel de Sitges*, Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. 1992, map. (Monografies; 19).

VICENÇ, Josep (1992) "La passió de la mountain bike", *Sport i Salut*, núm. 67.

VILLACAMPA GÓMEZ, Pedro (1987) *Apuntes para una aproximación al estudio de las actividades recreativas en la naturaleza*. Jornadas sobre Promoción de Actividades Deportivo-recreativas en los Municipios (4: Madrid).

Artículos sobre medi ambient

Actividades físico-deportivas en la naturaleza (1988) Madrid: Adelef. DL 1988.

BRAVO VIESCA, Joaquín *Iniciativa y gestión de los entes locales en el equipamiento recreativo y deportivo de las áreas de montaña*. Coloquio de Expertos en Edificaciones Deportivas Idóneas al Medio Ambiente (1987) (5è.: Alemanya, Duisburgo: abril) Colonia: IAKS.

Congreso Internacional Instalaciones Deportivas y Recreativas y Piscinas con Exposición Industrial Internacional: Colonia (10è.: Colònia: 1987). Colònia: IAKS.

DONNELLY, Peter (1993) "The right to wander: issues in the leisure use of countryside and wilderness areas". *International Review for Sociology of Sport*, núm. 2-3.

HERNÁNDEZ i ROFA, Jordi (1991) *Jornada sobre Esports i Medi Ambient* (1991) Barna Jove, núm. 19 (nov.-des.).

Impacte ambiental: valoració i quantificació. Actuacions específiques (1989). Barcelona: Fundació Narcís Monturiol.

Jornada sobre Esports i Medi Ambient (1993). Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Medi Ambient.

Jornadas sobre la Promoción de Actividades Deportivo-recreativas en los municipios (1987) (4as.: Madrid).

Jornadas del Deporte Municipal (3res.: Navarra: 1988). Navarra: El Gobierno. Departamento de Educación y Cultura. DL (Cuadernos técnicos del deporte; 2).

Jornadas Internacionales sobre Arquitectura Deportiva (VIII: 1190: Málaga).

Juega limpio en tu playa (1988) Almería: Diputación.

Ocio/Sport. (1991). gen./feb., núm. 33.

PFISTER, Gertrud (1993) "Appropriation of the environment, motor experiences and sporting activities of girls and women". *International Review of the Sociology of Sport*, núm. 2-3.

Premieres assises des activites physiques de pleine nature, vol. I.

Premieres assises des activites physiques de pleine nature, vol. II.

Resumen de las conferencias ofrecidas por los miembros de IAKS. VIII Jornadas Internacionales sobre Arquitectura Deportiva (Unisport). *Revista INEF. Motricidad*. Unisport.

SB, 1993, núm. 26, pp. 50-60.

Seminario Aragonés sobre Actividades Físico-deportivas y Municipios (1986) (5: Teruel). Saragossa: Diputación General de Aragón, d.1 (Cuadernos técnicos del deporte; 6).

TARRAGO BALAGUE, Marçal (1989) *Estudi sobre els impactes del circuit permanent de velocitat de Catalunya al Vallès Oriental* (1989) Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei d'Esports.